

Blank paper label on the spine.

II c
77

Misc: 251.

1

Eleganciae vi ginti precepta.

Elegancia est que facit ut omnes verba
et apte. **Di** videtur et dicta est ab elegendo quia electa et et
copulis magis sumptis quo pacto in oratione ponenda sunt
verba et sententiae decet et sic eleganter loqui est prae et apte
loqui.

Orator est vir longi dicendi peritus

Epistola est humane lingue facunda
voluntatis absque declaratione.

Elegantiarū viginti p̄cepta incipiūt

Ad cōficiendas eleganter epistolas pauca scitu dignissima ex clarissimorū oratorū p̄ceptis electa. tibi memorie summope sunt cōmēdanda. q̄ si frequenti usu summaq; attentione practicando aniaduerteris nō parū fructus in dicēdo z scribēdo p̄sequeris. Bene scribere epistolas z elegāter dicere tribus rebus comparant. arte. imitatione. z exercitatioe id est usu. Ars p̄sistit in regulis grāmatice atq; rhetorice. z in p̄ceptis elegantiarū. ideo post rudes grāmatice regulas hec legātur p̄cepta. Imitatio vero p̄sistit in assidua z attentā auditioe atq; lectioe doctōrū eloquētū viroū. audiēdo nāq; z legendo electas sententias doctissimorū eloquētia comparatur testate Augustio dicēte. Ad comparandā eloquētia magis p̄dest si quis eloquētes audiat z diligēter legat. q̄ si circa artis p̄cepta se occupet. Exercitatio consistit in p̄tinuo usu. z cōsuetudine dicendi z scribēdi. In omni nāq; disciplina infirma est artis z regulaz p̄ceptio sine summo illarū usu z exercitio. Nulla em̄ res tū ad elegāter dicendū proficit. quantū crebra scriptio.

Quem sicut
 si adiectiua quibus sub
 statiuo exornatur
 dicit ostendit. Sicut
 cuius carum sic amans
 floribus homo sine car.
 talis vespibus nichil orna.
 et in se habetur ita quod
 de substantiuo capere
 unde sine adiectiuo

Primum p̄ceptum est de adie

ctiuo z substantiuo. Cuius sunt quinq; puncta Pri
 mū. adiectiuū venuste p̄cedit suū substantiuū.

Primum
 Optia virtus Tua dignitas
 Excellens prauitas diuinū ingeniuū

Secundū inter adiectiuū z substantiuū pulcre ponitur geni
 tiuus.
Primum
 Magna prauorū hominū malitia regnat
 Preclara studiosorū ingenia laudantur
 Varios mltiformesq; planetaz effectus in istis inferiorib; videmus

Terciuū inter adiectiuū z substantiuū eleganter ponitur rela
 tiuū cū suo verbo per modū parenthesis.
 Est autē parenthesis elegans interpositio sententie. qua remo
 ta sermo manet integer.

Primum
 honesta est (que a paucis colitur) philosophia.
 Dtilis est (quā pleriq; cupiunt) pecunia.

Primum Instabilis fortuna: mobile sortis
Primum Ingens factorū gaudiu est

189

^{i. differentias p. i.}
^{in discordia}
Video paratas (quas hoireo) guerras. ^{i. vada}
¶ Quartū inter adiectiū z substantiū q̄ venuste ponit p̄posi-
tio cū suo casuali. **Er̄m.** **Maximā in re-**

publica diligentia habeto. **Summū in rhetorica studiū**
facito. **Magnas p̄ beneficijs receptis gratia pactōes agito.**

¶ Quintū punctū. inter adiectiū z substantiū quandoq̄
nomen. quādoq̄ verbū. q̄nq̄ alia pars collocatur.

De noie. **Summā quidē Maria leticiā in annūctatione recipit.**
De verbo. **Multa legisti doctorū volumina.**

De adverbio. **Q̄ in virū tandē peritissimū evasisti.**
Et caueas ne adiectiū nimis elonget a suo substantiū quia
hoc vicio non careret.

Secūndum preceptum est de

relatiuo z antecedente. Cuius duo sunt puncta. Re-
latiū cū suo verbo pulcre in principio sermonis

locatur. z antecedenti suo p̄ponitur. **Er̄m**

Quā iam pudē optavi. poeticā studeo facultatē.

Quē maria cū diligentia scripsi virgiliū tibi concedo.

Quas habeo tecū amicicias. multi laudāt.

¶ Oratores p̄ elegantia id usurpant vt antecedens cū suo re-
latiū cōcordet. sed cū suo verbo vel adiectiū discordet

Er̄m **Quas mihi dedisti litteras fuere suauissime. quod**
aliū sic. dedisti mihi litteras que fuerunt suauissime.

Quas tecū peperī amicicias. mihi fuere gratissime.

Virgilius **Videm quam statuo vestra est subducite naues.**

Therencius. **Vt placerent populo quas fecisset fabulas.**

Scriptura. **Sermonē quē vos audistis non est meus.**

Tercium preceptum est de suppo-

sito verbo z obliquo. Cuius sunt quattuor puncta

Perfecta oratio grāmatica tribus constat partibus. supposito

verbo z obliquo. que ptes more oratorū sic ordinant. Obliquū

in principio suppositū in medio. verbū in fine venuste locetur.

Er̄m

Pulsantibus z p̄seuerantibus ianua aperitur.

Quidiosis laus et honor debetur

24

Scitifica in rom: e

Summū petis q̄ n̄ctū

Plurimū lectitasti ex

peten te late nolo in

ia evasisti

Quem dudu cupivi vider
vigiliū t̄i mitto.

Quā n̄ctū quē
dedisti quas t̄nctos fa

Philosophi s̄ veritatem
seruare. et vulgo docere.

Carthaginem scipio aphyricanus deleuit.

Pluribus rebus ad regenda rempublica pollicitus indiget.

¶ Secundū. Omnis obliquus eleganter suo regenti preponitur
Istud est magis vniuersale Et per istud preceptū genitiuus fre
quentissime precedit suum regens. ita datiuus et ceteri obliqui
vt patet in exemplis sequentibus.

De Genitiuo.

Judicis est semp in causis verū sequi. Patroni est nōnūq̄ seq̄
verisimile. Regum populorū. z nationū. senatus portus erat
et refugium. Item noctis tempore venit. amici causa.

De datiuo

Dīs parentibus et magistris non redditur equiualeus.

Meis ad te scriptis litteris accurate respondisti.

De Accusatiuo.

Patrem sequit̄ sua proles. Degeneres animos timor arguit.

De Ablatiuo.

Ha ratione ad scientiarū studiū accessimus vt bonarū artū
virtutē consequamur.

¶ Tercū punctū. Inter suppositū z verbū sepe. immo sepius
om̄es obliqui vel plures mediant peronate.

Exemplum

Cesar magis facundia in exhortando milites q̄ fortitudine
monarchiam imperij adeptus est.

Therentius. Hic prave consuetudinis causa huius morem
fert q̄ familiariter.

Ego homines magis virtutibus predictos summopere diligo.

¶ Quartū inter suppositū z suum verbum elegantissime po
nitur relatiuū cum suo verbo per modū parenthesis. ¶ Er̄m

Sapientia (que a plerisq̄ contemnit) est omni auro preciosior
Amicitia tua (quā multis officijs patefecisti) facit vt omnia
inter nos debent esse communia.

Licero (qui in dicendi facultate tāq̄ solis iubar effulsit) archie
poete reddidit hereditatem. miloni vitā donauit. z cesaris ani
mū sibi conciliauit.

¶ Item Therentius. Virtus tua vel vi
cinitas (quā ego in propinqua parte amicitie vtor) facit vt et
te familiariter moneā.

Itē Virgilius. *Est ego qui diuū incedo regina iouisq; Soto: et
coniunx) vna cū gente tot annos Bella gero.*

Quartum preceptum est de mutā

da oratione vnius modi in aliā.

Orationē ex verbo finiti modi q; vel vt precedente. mutabis ele-
ganter in orationē ex accusatiuo z infinitiuis. hoc est appella-
tū elegantissime in dictū.

¶ Appellatū est oratio suppositi z appositi q; vel vt pcedente
Er̄m. *Q; filij parentibus obediant est laudabile.*

¶ Itē dictū est infinitiuis cū accusatiuo ante se vt filios obedi-
re parentibus est laudabile.

Simplex grāmaticus dicit.

Scio q; deus iam punit dānatos. *Audiui q; tu scripsisti lie-
teras. Accepi q; dux debellabit regē. Hoc orator elegati⁹ dō*

Scio deū iam punire damnatos.

Audiui te litteras scripsisse.

Accepi ducē bellatū ire regē.

Vel bellatū esse regē.

¶ Et debet hic seruari. vt in hac mutatione non variet tēpus
sed presens indicatiui vel optatiui mutetur in presens infinitiui
preteritū in preteritū. futurū in futurū. Itē vt actiui in actiui.
z passiuū in passiuū.

De actiuis

Therentius. *Meū natū rumor est amare. loco huius. rumor est
q; meus natus amat.*

Chremes venit clamitans indignū facinus comperisse se pam-
philū pro vxore habere hanc. In qua oratione sunt duodi-
cta. Et valet istā. *Chremes venit clamitans. q; ipse cōperit*

indignū facinus. q; pāphilus pro vxore haberet hanc.

¶ Itē ex̄m de futuro. *Timeo petrū lingua sua prava famā meā
labefactū ire. id est q; labefaciat.*

De passiuo.

Therentius. *Qui postq; audierat filio suo nō datū iri vxorē. lo-
co huius. Q; vxor non dabitur filio suo.*

¶ Nota q; eadē sententia exprimit tam in actiuis q; in passiuo.

X. iij.

per futurū indicatī. p futurū infinitī. per futurū participij.
Exemplū. Audiui q rex francie inuadet flandriam.
Audiui regem francie inuasum ire flandriam.
Audiui regem francie inuasurum flandriam.

De ueriditate

Carida huius: 7028 legit: 7029
legere: 7028 a legend

¶ Ita quoq eadē sententia exprimit per p̄sens indicatī. per
p̄ns infinitī. 7 per p̄sens participij. Et ita per p̄teritū. licet hoc
variet in participio. Et sicut positum est exemplū in actiuo. ita
in passiuo diligēs precepto: per varia practicabit exempla.

Vintum preceptum est de

positione modi pro modo. Futurū coniunctī
pulcre quandoq; pro futuro indicatī ponitur.

Ita quoq; preteritum cōiunctī pro preterito indicatī 7 ita
de presenti. Exemplū.

De futuro. Semp ego prouidero ne tuā offendero amicitia
id est prouidebo ne offendā. De preterito. Dixerim p dixi

reperit. De p̄senti. Velim pro volo ponit. Item negli-
gētē cū feceris. pro facies. Item morem tibi gesserō p gerā

¶ Item si famam meā defenderis. ego te amauero p amabo.
Therentius. Ne lacrima. crede inq; mihi aut conso-

lando. aut consilio. aut re mea inuero pro inuabo. Item si p̄gis
abiero. pro abibo.

De positione

pro modo nobis no imitanda

Presens infinitī repitur plerumq; apud poetas 7 oratores
poni pro preterito imperfecto indicatī. quod magis nobis vi-
tandum q̄ imitandū censeo.

Nos pauidi trepidare metu. crines 7 flagrantes excutere. 7 sa-
eros extinguere fontibus ignes. pro nos trepidabamus nos ex-
cutiebamus et extinguiebamus ignes.

Therentius. Inuidere omnes mihi. mordere clāculum. Ego
floccipendere. pro omnes inuidebant mihi 7 mordebant 7 ego
floccipendebam. Salustius.

Reges populiq; finitimi bello temptare pauci ex amicis auxi-
lio esse. pro reges temptabant 7 pauci erant.

¶ Similes orōnes tu q̄ plurimas cōperies. sed nequa q̄ in vsū
tuum ducas. Non enim congrue dicitur. quando ego scribere.
petrus ludere. pro quando scribebam petrus ludebat.

Extum preceptum est de q

Magnopere aduertēdū est vt a nostris colloquijs hanc coniunctionē q abiciamus. Grammaticus dicit inepte. Moneo q tu scutum debitū mihi soluas. Rogo q tu mecum prandeas. Volo q filius meus obediat mgro.

Orator dicit eleganter.

Moneo tu scutū mihi debitum soluas. vel te soluere. Rogo tu mecum prandeas vel te mecum prandere. Volo filius meus obediat magistro. vel obedire magistro. Therentius Sed pater adest caue ne tristem te esse senciāt. Si me metuis mores caue in te esse sentiam istos pro ne sentiam.

¶ Hic nota ista quattuor verba. caueo. vereor. timeo. metuo idē significant cū ne et sine ne. Exemplū.

¶ Caue pater te tristem esse senciāt. Et caue ne pater te triste esse senciāt. idem sunt. Ita quoq; vereor pater mihi pecunias mittat. Et vereor ne pater mihi pecunias mittat.

Septimum preceptū de ablatiuis

absolute positis. ¶ Nota q ablatiui absolute positi in designatione consequētie. tum orationes plurimū delucidant. tum z cum venustate sermonis breuitatem afferunt. Cū dum quādo quin ni si quia donec quous nunq; z pauca similia creberri- me post se requirūt orōnē coniunctiua. quā alia oratio pūctiua sequit. interdū vero indicatiua vel imperatiua eiusdē tēporis.

De presentē.

Virgilius. Dū fata sinant. viuite leti Therēcius. Dum in dubio est animus. paulo momento huc z illuc pellitur.

De Preterito.

¶ Si romano imperio carthago ter nō rebellasset penitus de- leta non fuisset. Si celū rueret nulla festuca maneret

De Futuro.

¶ Cum ego vixero dies fatatos. moriar. Therencius. Si sensero te quicq; fallatie conari in pistrinam te dedam.

¶ Omnis oratio cōiunctiua vel indicatiua. precedente aliqua istarum dictionū. cum dum quādo si quia z c. pulere mutatur

In duos ablatiuos absolute positos, quorū vnus sit noialis al-
ter participialis.

Hic seruandū est q̄ actiua oratio mutetur in participia sua
presentis t̄pis. ⁊ passiuā oratio in participia preteriti temporis
quod participiū trahitur ad omnē differentiā temporis s̄m exi-
gentiā verbi adiuncti. ⁊ ideo talis ablatiuus in resolutione mu-
tabitur in illud tēpus cuius est verbū adiunctū.

Exemplū.

Sacerē hoc patre scribente. id est si pater scriberet. Secissem
hoc patre scribente. id est si pater scripsisset. Sacia hoc patre
scribente. i. si pater scribit vel scripserit. Participia em̄ signi-
ficant cū tēpore limitabiliter. vt studens ꝑficio. studens ꝑfeci
studens ꝑficiam. p̄mū studens est presentis temporis. secūdū
preteriti. terciū futuri. Exemplū precepti.

Grammaticus dicit.

Quando roma florebat ⁊ Scipio aphyricanus regnabat tunc
respublica bene gubernabat. ⁊ Carthago penitus debebat.
Postq̄ fluxissent pauci anni. ⁊ Pompeius cū Julio dissensis-
set sūma ciuilis discordia regnare cepit.

Quā vero bellū parabat ⁊ Pompeius vicebat. Julio cesar mo-
narchiā imperij romani solus adeptus est. Iste sentēcie magis
elegāter expriment. mutādo suppositū ⁊ appositū in duos ab-
latiuos sic. Orator eleganter dicit.

Roma florente atq; Scipione aphyricano regnāte. tunc res-
publica bene gubernabat ⁊ c. Paucis fluentibus annis ꝑo-
peio ⁊ Julio dissentientibus summa ciuilis discordia regnare
cepit. Bello vero parato. ⁊ Pompeio deuicto Julius cesar mo-
narchiā imperij romani solus adeptus est.

Ab quid gerundia supina ⁊ participia sunt inuenta

Gerūdia supina ⁊ participia sunt inuēta vt duo vel tres vel
plures actus attribuant vni supposito sine ꝑiunctione media.

Grammaticus inepte dicit.

Marcus Licero puerilib⁹ annis poetice vacabat et postea
solutā orōnem amabat. ⁊ precepta dicēdi auidissime ꝑsequeba-
tur. Qui mira ingenij claritate pollebat ⁊ opera sua multos sal-
uabat. ⁊ incredibili suauitate perorabat.

Hic sex actus vni dant suppositos. que hoc pacto venusti
ordinant. primū in principio. scdm i verbo. terciū in gerūdio po
nat. Et interponendo. necnon. alij tres eodē modo ordinantur

Orator pulcre dicit.

Marcus cicero puerilibus annis poetice vacans. voluentibus
annis solutā orationē amabat. precepta dicendi audissime pro
sequendo. Necnon mira claritate ingenij polleus. opa sua mul
tos saluabat. incredibili suauitate perorando.

Octauū preceptum de gerundijs.

Gerūdia multo venusti sine regie q̄ cū regie ponunt
sub cōueniētia triū accētū sicut adiectiuū z substātiuū

Elegātius dicit. Veni parisi⁹ studēdi iuris causa. Au
diendi poetice gracia. Vado ad scribēdos libros. Ad scribēdas
litteras. Ad scribēda volumina. q̄ si diceret. Veni parisius cau
sa studēdi ius. Gracia audiēdi poeticā. Vado ad scribendū li
bros. ad scribendū litteras z c. Ita ornati⁹ dicit. Gerendoy bel
lorum gracia venit princeps. q̄ gerēdi bella gfa venit. Sic au
diendariū fabularū locus nō est ecclesia. pulcrus dicit. q̄ audi
endi fabulas locus nō est ecclesia. ¶ Probat auctoritate Ci
cerōis Tu fac cupid⁹ mei vidēdi sis. Nō dē cupid⁹ me vidēdi

Probat auctoritate scripture

Ad currendā viā. z non ad currendū.

Itē ad dandā sciētiā salutis. et non ad dandū.

¶ Hoc in loco pusile est cōmemorare differentiā gerūdiōrū in
di do z dū. Et q̄ gerūdia nullū casum regāt ante se. Q̄ habēt
omnes casus p̄ter vtm̄ in singulari z plurali. z ideo p̄nt construi
cū casib⁹ a pte post sine regimie sub cōueniētia triū accētū vt
adiectiuū z substātiuū. Posita sunt exempla de gerundijs in di
in quib⁹ clare vides p̄structōez eoz cū nomie substātiuo prece
dēte sez causa. gfa loc⁹. cupid⁹ z c. et cū casib⁹ sequentib⁹ tanq̄
adiectia cū suis substātis. De gerundijs in dum.

Vado ad audiendā missam Ad audiēdos sermōes Ad audien
da mādata Elegātius dictū est q̄ vado ad audiendū missā
ad audieudū sermōes z c. Ita quoq̄ famul⁹ noster iuit ad emē
dos pisces. ad vendendas vestes. ad vidēda spectacula.

De gerundijs in do. Pro p̄ficiendo sermone. Pro p̄ficiēda ep̄la
tota nocte laborari. Pro cōponēdis litteris totā noctē insomnē
duri. Venustus dictū est. q̄ pro p̄ficiendo sermone. p̄ p̄ficiēdo
ep̄istolā z c̄. Ita etiā. Ex p̄tinuando in poetica labore. bonū de
lectabile. ex cōtinuando diligenter mercatore. bonum utile. z ex
cōtinuando oīm virtutū officio. bonum honestum compatur

¶ Gerundiū in dum preposita illa p̄positione inter. elegāter po
nitur loco preteriti imperfecti coniunctiui preposito isto aduer
bio dum.

Exemplum.

Inter cenandum multas audiui facetias id est dum cenarem.

Inter ambulandū occurrit mihi lepus. id est dum ambulare.

¶ Gerundia in do plerūq; cū p̄positione precedēte. z sepe sine
ea absolute ponunt. Exemplū prioris.

Qui reipublice gubernationem suscipiunt facultatem in audi
endo. humanitatē in agendo. promptitudinē in satisfaciendo
seruare debent. Exemplū posterioris.

Non autē reipublice legisperiti deficere debent dicendo cōsulen
do psuadendo inuādo. qm̄ psultando quid expediat inquiritur
Itē partes audiendo. testes examinādo. iusticia amministratū.

¶ Gerundia in dum sepissime cū est cōstructa actus necessita
tem important. Exemplū.

Therenciū. ita res erat. faciendūm fuit. Itē summū in retho
rica studiū habendū est. In dei seruitio p̄seuerādū est id est ne
cesse fuit ita fieri z necesse est habere z p̄seuerare. Item cum ea
quidē rōne nati sumus vt aliquid dignum a nobis tractandū
sit. Nō est igit nōbis negligendū sed diligēter nobis p̄curandū
vt officiosum semper aliquid sit agendū. Nec contra naturam
est pugnandū. verū in certo p̄posito semper p̄manendū est.

Novum preceptum est de supinis

¶ Priora supina cōstructionem petunt cum verbis significā
tibus motū ad locū.

¶ Hic nota q̄ verba significantia motū ad locū quasi indiffe
renter cōstruuntur cū priori supino. cū gerundijs in dū. z partici
piū futuri temporis in rus.

Nihil refert si dicas. Vado venatū lepores. Vado ad venādū

leporē. Vado venaturus lepores.

Itē famulus ibit venditū oleū. Ibit ad vendendū oleū Ab ven-
denda vina. et ibit venditurus oleū.

¶ Posteriora supia p̄structiones petūt cū q̄busdā adiectis. passi-
onēq; poti⁹ q̄ actionē significātib⁹. Exēpta sunt hec. Hoc ē faci-
le factu. id est vt fiat. Illud est difficile intellectu. i. vt intelligat
Hec fabula digna est auditu. i. vt audiat. ¶ Hic accipe p̄tra bar-
baros grāmaticos dicētes q̄ posteriora supia p̄struāt cū v̄bis
scantib⁹ motū de loco vt venio lusu. venio p̄rasu. Arguit p̄tra
eos p̄ h̄giliū dicentē. Ne facilis vsu nec dictu effabilis vlli Per
Therētū. Sū extra noxā sed nō est facile accusatu. Per Tulliū
Difficile ē dictu q̄tope p̄ciliet aios comitas affabilitasq; s̄mōis

Decimum preceptū de aduerbijs.

Duerbiū sepenūero imediate ante verbū locetur. nisi
sit p̄patiuū vel suplatinū q̄d veniste in fine ponitur
Exā sūt. Fortiter p̄ris equ⁹ currebat. Studiose iohes
laborat. S; mei p̄ris equ⁹ currebat fortissime. Iohes i poetica
laborat studiosissime. Itē q̄ mihi diligēter mādaſti facē curauit
studiosissime. ¶ Aduerbiū q̄. cū positio et suplatio. nūq; v̄o cū
p̄patino veniste ponit. ¶ Exā sunt. q̄m̄lti hoies et q̄ plurimi
indocti grauit̄ errāt in via morū. Et nō q̄ p̄les hoies. sed b̄n
cōp̄les hoies errāt. Itē q̄ cito et q̄ certissime rogo faciatis id est
rogo q̄ cito. ¶ Aduerbia posita p̄patina et suplatina elocutiōes
n̄ras pl̄imū exornāt. Exā sūt. Caute etiā p̄udēter p̄mode li-
beraliē atz magnifice i magistratu tē sp̄ habuisti. Neq; etiā ac-
curaci⁹ neq; virili⁹ v̄l p̄modosi⁹ a te fieri potuisti q̄ actū ē Quā-
p̄tissime rectissime atz magnificētissime rēpublicā gūbernasti.

Undecimū preceptū de p̄icipijs.

Articipiū ponit elegāter loco relati et sūt v̄bi p̄ntis p̄te-
riti et futuri in recto et in obliquo. Exm̄ de recto. vt in
hoc loco. Pleriq; de republica b̄n meruerūt q̄ stipēdiū
nō accipiūt nec accipiēt vel acceperūt Elegātius v̄. Pleriq; de
republica b̄n meruerūt. nullū stipēdiū accipiētes vel accepturi
Exm̄ de obliq. q̄ pl̄imos nosco scolasticos q̄ nihil p̄ficiunt neq;

proficiet. sed tempus et impensas perdunt. Elegantius dicitur. Optimos nosco
scolasticos nihil proficientes nec profecturos. sed et tempus et impensas
perdere. Causa huius precepti est. quia participium includit in se hoc relatum
qui et suum verbum. Igitur loco illorum duorum potest et ante aliud verbum. et
post aliud verbum collocari.

Exemplum

Amans id est qui amat. Amaturus. id est qui amabit.

Amatus. id est qui amatus est. vel qui amabatur.

Amandus. id est qui amabitur.

¶ Ex quo sequitur quod eadem sententia exprimitur per participium presentis
temporis et verbum presentis temporis. Item per participium futuri temporis in rus
et per verbum futuri temporis actiui vel neutrale. Ita etiam per partici-
pium futuri temporis in dus et per futurum passivi verbi. Ista per diversa
exempla a preceptoribus per pueris sunt practicanda.

¶ Item Scipio africanus qui romanus consul creatus. profuga-
uit Hannibalem qui italia devastavit. et liberavit romam quam a barba-
ris opprimebat. In hac oratione tria sunt relatiua cum suis verbis lo-
co quorum elegantius participia ponuntur hoc pacto Scipio aphri-
canus romanus consul creatus. Hannibalem italia devastantem profuga-
uit. atque romam a barbaris oppressam magnifice liberavit.

Quoddecimum est de prepositionibus

¶ Si casuale prepositionis sit complexum ex adiectio et substantio
tunc ipsa prepositio venuste ponitur in medio. Exa sunt Maximas
ad res iusticia conducit. Quatissimo in loco spaciari sumus. In
istis de causis malefici puniuntur. Ita quod de causa. quod de re

¶ Prepositio nonnunquam suo casuali postponitur. ¶ Exemplum
Illud est negocium quo de multis in locis iudicatum est. Hic est
quo cum societas est mihi gratissima. Ita quoque et qui cum. per quo
cum. Etiam mecum tecum nobiscum vobiscum etiam possunt esse ad-
verbia. ¶ Item catenus quatenus hactenus que etiam possunt esse di-
ctiones. Et licet Tullius sepe utatur de et cum. post sua casua-
lia. non tamen in alijs prepositionibus illud imitandum est.

¶ Prepositio cum suo casuali inter adiectivum et substantivum
venuste locetur.

Exemplum.

Summa in mercantijs exercendis industria requiritur. vide
supra in fine primi precepti.

qui me genuerunt neminē habeo quē magis te diligā. magis ex
colā. magis obseruē. neq; maiori q̄ te beniuolētia complectar.

Quartūdecimū p̄ceptū ē de aureli.

¶ Cū per noīa aut v̄ba multiplicata nostrā orationē locuple-
tare volumus. id summe obseruandū est. q̄ oratio semp crescat
z augeatur. vt quod sequitur maiorem vim z efficaciorē ha-
beat q̄ quod precedat.

Exemplū.

Therentius in andria. Adeo ne me ignauum. adeo ingratū
aut inhumanū. aut ferum putes. vt neq; me consuetudo neq;
amor. neq; pudor cōmoueat.

Therentius in enucho. Pergis ne scelestā mecū perplere lo-
qui. Quid ais venefica. quid ais sacrilega.

Aliud exm̄ Cū iusticiā eam ip̄am apertissime cōstare videa-
mus. ex qua. oppida. ciuitates. prouincie. nationes. regna atq;
imperia gubernantur. conseruantur. z amplificantur. Omnē
igitur cogitationē. diligentia. fortūas nostras. atq; nos ipsos to-
tas libenter exponere debem⁹. vt ea ipsa iuris equitas diligēter
excolatur. Item hic in loco. precedētis p̄cepti exempla appli-
cari possunt vbi per aureliū dicitur. Rogo oro z obsecro
Item ḡbernetur exornetur adiunct et conseruet Itē quē ma-
gis te diligam excolam obseruem z c̄.

Quintūdecimū est de compa

tiuis et superlatiuis. ¶ Inter compatiuū z superlatiuū
hoc interest. quando compatiuū cū genitiuo plura-
li iungimus vtiq; solū inter duo locū habere. superlatiuū vero
inter plura. Exemplū. Manuū mearū fortior est

dextera. in cōpatiuo. z non fortissima in superlatiuo Ita quoq;
oculorū meorū acutior est dexter. et non acutissimus. Ita econ-
trario digitorū meorū medius est longissimis in superlatiuo
z nō longior in compatiuo. ¶ Ex quo infert Laurentius hanc
sacre scripture orationē ineptā. fides. spes. charitas. maior hoz
charitas. q̄ dicendum fuisset maxima harū vel maximū hoz
¶ Itē inepta est. qui maior est vestis sit vestrū minim⁹. cū dici

debebat. qui maximus est vestri &c. Multa cōparatiua recte locata nostras epistolas efficiunt splendidiores. ¶ Exemplū. Ex omnibus hoibus qui magnā tibi beniuolentię coniunctionē profitent̄ vnū tibi potissimū adoptasti qui dignitatē tuā magnope tueretur. cuius studiū pro laude tua illustranda tantū extitisse cōstat vt neq; maiore operā. neq; studiosiore curam. neq; promptiore diligentia. neq; ardentiore beniuolentiā quisq; tibi prestare potuisset. ¶ Superlatiua ppter magnā rerū resonantiā orationes nostras reddunt splendidissimas stilūq; nostrū magis amplū longū. et optimū. ¶ Exemplū Ego Caius lelius Scipione meo tam familiarissime semper fretus sum. tā summopere eum dilexi. vt summa cum ipso sim familiaritate conuinctus. Nec inuina. quoniā is summū semp mihi amorē prestiterit. & vigilantissimā pro rebus meis diligentia declarauerit. et amplissimā mihi libertatis beneficentiā patefecerit. vt nullū summū hominis amantissimi & liberalissimi officium pretermiserit. neq; vllū maximū pro salute mea periculū subterfugere voluerit &c. ¶ Cōparatiuo et superlatiuo non incōmode longe & multo preponunt. ¶ Exemplū. Iusticia alijs virtutibus multo p̄clarior existit. Marcus Cicero pre ceteris lōge eloquētissimus euasit. ¶ M̄. u. paucū. modicū. paulū. paululū. tantū. quantū. bene cū positiuo. sed nunq̄ cū cōparatiuo cōstructionē petunt. Sed multo. pauco. modico. paulo. tanto. quanto. cū cōparatiuo et non positiuo locentur.

Exemplū

Demostrhenes grecorū orator facundissimus. modico fuit Tulio eloquētor. et nō modicū. Quanto sublimiores sumus tanto nos geramus submissius. non aut̄ quantū et tantū. Itē huius anni frumenta paulo cariora fuere q̄ precedētis. et non paulū ¶ Quisq; cū suplatiō venuste ponit non cū positiuo & p̄paratiō

Exemplum.

Vt optimus quisq; sapientissimus quisq;. hoc est. vnusquisq; qui est bonus & vnusquisq; qui est sapiēs. Et nō debet dici bonus quisq; sapiens quisq;. Item non debet dici. omnes optimi et cūcti sapiētissimi. Reprobat hic Laurētius lactantiū dicentē Nam et si ita lesset placidiora queq; animalia. Cum placidiora

omnia antea dicenda fuisset. Ut et ita duo requirunt suplativa
aut nominalia, aut adverbialia, aut alterum nominale alterum ad-
verbiale. ¶ Exemplum Tullij. Ut quisque optime sciret gre-
ce sciret ita esset nequissimus. Ut quisque animi magnitudie max-
ime excellit, ita maxime vult omnium princeps esse. Quintilianus
quod ut longe optimum ita difficillimum. Reprobat hic donatus
dicens ut quisque miser est ita senior videtur. Vbi nullum supra-
tium posuit, sed confusione ex positivo et comparativo fecit que
oratio ita emendat ut quisque maxime miser est ita maxime senex
videtur, vel ut quisque miserimus est ita antiquissimus.

¶ Per cum positivo, et quod pro valde cum superlativo iungi debet,
idemque ponderis in compositione habent, sed quod pro quantum
cum positivo solo locetur.

¶ Exemplum.

Ut perpulerz perdocte, pdiligenter. Et non dicatur perpulcerri-
me perdoctissime et c. ¶ Item quod pulcerrime, quod doctissime dicit
Laurencius, si aliter penes autores reperiatur, sibi obesse non
debet, quia non negat aliquando aliter factum esse quod dicat, sed quod
dicit, frequentissime factum atque quidem esse apud doctissimos

Decimus sextum est de positivis.

¶ Si positiva exaugere velimus, addamus eis per ex vel per
quod, vel imprimis.

¶ Exemplum.

Charus mihi sis et periocundus ut assolens. Princeps noster per
dulcis est et pereffabilis. Viri per quod splendidi imprimis honore
digni noscuntur.

¶ Negatio additur positivo quod venuste, contrariam scationem
positivi tenens.

¶ Exemplum.

Haud illepido sermone suum votum consecutus est, id est lepido
sermone. Non mediocrem laudem apud senatores Tullius oran-
do nactus est, id est magnam laudem.

Decimus septimum est de propriis epi-

thetis. Laudum titulos cuiuslibet hominis pro qualitate sui status et me-
riti, officij, atque dignitatis assignare pro propria epitheta conandum est

que res si rite fiat summū nostro sermōni splēdore afferet. Ad
istud p̄ceptū bene obseruandū nedū in hoibus verū z in alijs
rebus om̄ib⁹ oportebit diligenter inspicere z accurate p̄siderare
que sit natura rerū. que vis q̄ dignitas queue p̄stantia z excellē
tia. quib⁹ notatis et p̄gnitis. tunc ydoneas pp̄rias z conueniē
tes adiectiuatiōes in positiuo. comparatiuo vel superlatiuo adde
mus illarū rerū substantiuis. Exemplū in spiritualib⁹ Scribē
dū est sic. Summo pontifici Sanctissimo ac beatissimo patri
Cardinalib⁹. Reuerendissimo in x̄po patri z c. Episcopis z
abbatibus in positiuo vt Reuerendo Venerando.

Doctoribus theologie. Celeberrimo viro doctōri meritissimo.

Juris doctoribus Spectatissimo pontificij iuris interpreti.

Inferioribus clericis. Prudenti vel prudentissimo discreto vel
discretissimo. Ita prouido vel prouidissimo. Sapienti. p̄docto
Erudito vel eruditissimo. Exemplū in secularibus. Scribendū
est sic Impatori Victoriosissimo z gloriofissimo romanorū im
peratorū diuo z semp augusto. Regi fr̄acie. Cristianissimo prin
cipi. N. dei gr̄a francoꝝ regi. Alijs regib⁹. Serenissimo inclitissi
mo illustrissimo victoriosissimo gloriofissimo. Ducib⁹. p̄claris
simo et illustrissimo principi.

Exemplū Comiti magna. Illustri. generoso. prepotenti.

Baroni. Generoso. magnifico. prepotenti.

Militi. Splendido generosoq; viro. Vel strenuissimo
z prepotenti viro si bellicosus sit. Exemplū aliud.

Mercatori. Spectabili spectato fidissimo magnifico.

Consulibus z b̄urgimagistris. Ouarissimo officiosissimo
integerrimo. grauissimo. insignissimo. p̄statissimo. peritissimo
clarissimo. splendissimo. p̄batissimo z c.

Equalibus. Dilecto vel dilectissimo. charissimo fidissimo cor
dialissimo. facetissimo. amantissimo.

De istis diuersarū p̄sonarū titulis habetur in quodam paruo
tractatulo quem ex diuersis collectū curauī.

Aliud exemplū in laudē Ciceronis.

Quoniā in marco. T. Cicerone summo z celeberrimo quidem
oratore. tanta erit dicēdi vis. tanta eloquētie facultas. tāta agē
di ratio. tanteq; constabāt oratiōis eius diuicie. Ut in ipso effec

acutum ingenium graves sententiae. intenta memoria atque gestus
 oratorius. ut omnia posset animo percipere. memoriam custodi-
 re. rempublicam administrare et alia cetera gubernare. Ergo ipse
 Cicero fuit divina prudentia instructus. excellenti ingenio pre-
 ditus. incredibili animi fortitudine munitus. ingenti temporan-
 tia decoratus. maxima integritate conditus. singulari modestia
 illustratus. gratissima humanitate prepolitus. Et ut omnia com-
 plectar cunctarum virtutum generibus nobilitatus. Non solum ho-
 minibus verum omnibus rebus pro suis naturis atque praestantijs
 diligenter cognitis adiungere debemus proprias et condignas
 adiectiuatiões. positiuas. comparatiuas. et superlatiuas.

Sic dicimus.

Celum ingenerabile. incorruptibile et volubile.

Elementa generabilia et corruptibilia.

Ignem calidum. Aerem humidum et perspicuum

Aquam frigidam. Terram siccam

Vinum album. Cornu nigrum. Mare salum et cetera.

Haec praecipua inter omnes doctissimos. diuinus ille. Maro ac-
 curatissime seruauit. qui a deo conferte. a deo copiose. proprijs epi-
 thetis suis perspersit carmina. ut vix versiculus sit. qui non mellis
 instar illorum dulcedine roret. aut sententiarum gravitate splendescat.

Ex bucolicis virgilij

patula	Sagus	Malum	contagium
pensa	corulus	Sacri	fontes
Nuda	siler	Opacum	frigus
Alta	cupressus	Leuis	susurrus
Lentum	viburnum	Alta	rupes
Amara	salix	Palubes	rauce
Stipula	tenuis	Turtur	gemens
Dulce	aruum		
Dulces	nati	Cervi	lenes
Tener	agnus	Pisces	nudi
Tener	fetus	Poma	mitia
Pinguis	victima	Castanee	molles
Limosus	iuncus	Lac	pressum

Ex eneide Vigilij dicentis.

Antrū	vastū	Sagittas	celeres
Ventos	luctantes	Timorē	mestū
Tēpestates	sonoras	Mare	velivolū
Arcē	celsā	Mortē	pallidā
Noctē	atrā	Lincem	maculosā
Ignobile	vulgus	Aprōs	spumantes

Decimum octauum est exceptio a

tercio pcepto.

Oratio perfecta non solum in fine verbum semper habebit, verū etiam signū aliquod vniversale, aut cōparatiuū, aut superlatiuū nominale vel aduerbiale.

Exemplū de signo affirmatiuo

Que tu mihi mandasti perfeci omnia.
Itē mandato tuo obtemperant omnes.

Exemplum de signo negatiuo

Hanc nisi mors adimet nemo
Ego callidiorē hominē vidi neminē.

Exemplū de cōparatiuo.

Pauco tpe petrus factus est multis laboribus eloquentior.

Exemplū de superlatiuo.

Longe alijs plato euasit doctissimus.
Item que nobis pcepta sunt faciamus diligentissime.

Decimum nonum.

In re leta verbis tristibus. Et in re tristi verbis letis minime vtamur Natura enim nō patitur vt cum graui aliquo merore pminur, verborū oblectatiōi vacare possit animus. Rē igitur tristē verba tristia, et rem letam leta dicent. Hoc elegantissime testatur Oratius dicens. Tristicia mestū, vultum verba decene Iratum plena minarum. Ludentem lasciuia, seuerū seria dicta.

Vicesimum est de clausula finali

materie nostre

In fine nrē orōnis aut epistole p nēdū est aliquid qd audi-

tonibus rem gratā efficiat. eorūq; animos vehemētē ad id qđ
petim⁹ alliciat. Curandū est vt epistola nostra aliquo egregio
dicto concludat. quo facto nequaquā vltius pcedatur ne gra-
cia illa quā bene scribendo nacti sumus perdatur.

Exemplum.

Quod si feceris polliceor me fore nō modo paratū verū percu-
pidū placere. obtempere. morēq; gerere tibi. si quando tibi erit
qđ potero tuis votis complacere. Quod si mearū precum gra-
cia effeceris. nunquā me inuenies facti fauorisq; immemorē. Qđ
si feceris cogita nullā rē tam arduā. quā pro te nō putabo leuis-
simā. modo in aliquo intelligo officiū meū tibi profuturū. Si
quid erit in quo possim meo officio tibi placere. cognosces me
tibi rebus tuis amicū esse. vt beniuolentia nemini tuorū cedam
Hec et multa sitia ex epistolis familiarib⁹ Cullij colligi possunt

Elegantiarū precepta viginti finiūt feliciter Im-
pressa Liptzē p Melchior Lotter. Anno domini
Millesimo quingentesimo quinto.

Constat dimidiū qđ

Tc 177

(X227 1936)

M.C.

Fragment of a paper label on the right edge of the book cover, containing some faint, illegible markings.

B.I.G.

Farbkarte #13

ciar vi cepta.

facit ut omniaq; vobis puer
ta ab elegendo q; electa et et
to in oratione ponenda fut vo,
sic eleganter loqui a puer et ap.

ing dicendi peritus

humane lingue facultas
creativa